

We moeten er alles aan doen om Roma op school te krijgen... en te houden

Koen Geurts – medewerker Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel

Natasja Naegels – medewerkster Antwerps Minderhedencentrum de8 vzw

Norah Van den Daele – medewerkster Vlaams Minderhedencentrum

16 september 2008

Vandaag organiseert de Europese Commissie in Brussel de allereerste Europese Top over Roma. Sociale integratie van Roma met nadruk op onderwijs en werkgelegenheid staat in de EU hoog op de agenda. De Vlaamse integratiecentra promoten maatregelen om Roma-kinderen op school te krijgen en te houden. Niemand heeft baat bij een nieuwe generatie van ongeschoolde Roma en bij de maatschappelijke en financiële kost die dit met zich meebrengt.

Er zijn 8 à 10 miljoen Roma in Europa. Sinds de toetreding van een aantal Oost-Europese landen tot de EU beseffen Europese leiders dat maar al te goed. Twee derde leeft onder de armoedegrens. Ze leven 15 jaar minder lang dan gemiddeld. In Oost-Europa beëindigt slechts 1 op 3 Roma-kinderen de lagere school, 1 op 17 het middelbaar en 1 op 100 het hoger onderwijs. Vandaar dat de Europese regeringsleiders eind vorig jaar de alarmbel luidden en alle lidstaten opriepen dringende maatregelen te nemen om de verregaande sociale uitsluiting van Roma in Europa tegen te gaan.

Ook het Europees Parlement keurde begin dit jaar een resolutie goed over een “Europese Roma-strategie”: alle lidstaten in Oost én West worden aangemaand om hun verantwoordelijkheid inzake de integratie van Roma op te nemen en acties te ondernemen om Roma-kinderen vanaf jonge leeftijd op school te krijgen. Ook het VN-Comité voor Racismebestrijding vroeg in haar rapport van maart dit jaar de Belgische staat meer nadruk te leggen op de onderwijs- en jobkansen van Roma.

Moeilijke scholarisatie

Ook in ons land klagen scholen met Roma-leerlingen sinds enkele jaren over veelvuldige afwezigheden en afhaken. Steeds meer sociale en gerechtelijke diensten krijgen te maken met Roma-kinderen die nog nooit school hebben gelopen. Een erkenning van de specificiteit van de situatie van Roma dringt zich op.

De drempels om hun kinderen op de schoolbanken te krijgen, zijn voor heel wat Roma-families bijzonder groot.

Ten eerste zijn er structurele drempels. Vele Roma-families hebben een onzeker of geen wettig verblijfsstatuut. Dat heeft niet alleen financiële gevolgen. Voor kinderen zonder wettig verblijf heerst er immers onduidelijkheid over de leerplicht. Volgens het ministerie van Onderwijs geldt de leerplicht ook voor hen, maar het ministerie van Justitie spreekt zich

hierover niet duidelijk uit. Zo krijgen scholen en welzijnsorganisaties die voor hardnekkige spijbelaars de hulp inroepen van de Jeugdbrigade, soms een negatief antwoord. Of worden PV's van de Jeugdbrigade door het Parket geseponneerd. Roma merken dat men wel over leerplicht praat, maar dat dit niet consequent wordt afgedwongen. Sommigen doen dan ook geen moeite meer om alle schooldrempels te overwinnen. En zo blijven heel wat kinderen afwezig tijdens de schooluren.

Andere drempels zijn een gebrek aan schoolervaring bij de ouders, een leerachterstand waarmee de kinderen in België aankwamen, cultureel bepaalde verwachtingspatronen tussen ouders en school die niet gelijk lopen. Begrijpelijk dat ons leersysteem met deze complexe problematiek geen blijf weet.

Hebben wij er belang bij om te investeren in het onderwijsniveau van deze jonge generatie Euroburgers? Of laten we vandaag een nieuwe generatie laagopgeleide en zwak gealfabetiseerde Roma opgroeien in ons eigen land? Deze families zullen nog lang tussen ons blijven vertoeven. We zullen de sociale en financiële gevolgen dragen als we hier geen inspanningen voor leveren. Want een blijvend gebrek aan perspectieven noopt deze gezinnen tot noodhulp en bijstand. Ook kennen Roma-kinderen een verhoogd risico om verzeild te geraken in criminele of prostitutiemilieus. Tevens kan investeren in spijbelpreventie de kwaliteit van het onderwijs ook voor anderen verbeteren.

Wat kunnen we doen?

Enkele verspreide initiatieven tonen dat het anders kan. Vanuit die ervaringen stellen de integratiecentra een bundel aan complementaire maatregelen voor om Roma-families te motiveren voor onderwijs. Om ervoor te zorgen dat we de kinderen kost wat kost op school krijgen. En om ervoor te zorgen dat ze ook graag naar school blijven gaan.

- Eenduidig standpunt ministerie van Justitie

Kinderen zonder wettig verblijf hebben recht op onderwijs. Als we ervan uitgaan dat onderwijs een essentiële toegangspoort is voor de samenleving, moet de leerplicht ook voor kinderen zonder wettig verblijf kunnen afgedwongen worden door consequente controle en opvolging. Hierover dient het ministerie van Justitie een éénduidig standpunt in te nemen.

- Proactief toeleidingsbeleid

Een proactief toeleidingsbeleid met als prioriteit een sociale aanpak dient ontwikkeld te worden voor deze kinderen. De inzet van brugfiguren die dicht bij de gemeenschap staan is hier onontbeerlijk. Zo werden er vorig schooljaar in Brussel een 70-tal niet ingeschreven kinderen naar scholen toegeleid door twee bemiddelaars die zelf Roma waren.

- Wegwerken financiële drempels

We waarderen de inspanningen van de minister van Onderwijs om de school voor alle kinderen financieel haalbaar te maken. Toch menen we dat voor deze groep hier extra maatregelen nodig zijn. We denken hierbij aan een soort Dringende Onderwijs Hulp (naar analogie van de Dringende Medische Hulp).

- Bemiddelaars

Om ervoor te zorgen dat de ingeschreven kinderen graag naar school blijven gaan, zijn vele pistes mogelijk. Maar een essentiële voorwaarde voor succes is het creëren van een stevige band tussen de school en het thuismilieu. Bemiddelaars in Gent en Brussel tonen aan dat schooldrempels voor Roma kunnen overwonnen worden mits voldoende aandacht voor de vertrouwensrelatie tussen de ouders en het schoolpersoneel. Zij hebben een essentiële taak in het opvolgen en hermobiliseren van onregelmatige leerlingen, bemiddelen bij conflicten en sensibiliseren en omkaderen van families om hen blijvend te motiveren voor het onderwijs.

Een positieve band met de school is voor Roma een eerste stap in een proces van toenemende binding met de burgermaatschappij. Op termijn betekent dit voor de samenleving een absolute winstsituatie. De organisatoren van de Europese Top hebben dit begrepen. Hopelijk volgen de politiek verantwoordelijken in ons land snel.